

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-19>

УКД 657

Шепель Тетяна Павлівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9006-7361>**Tetiana Shepel**

Lviv Polytechnic National University

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ
ОПЕРАЦІЙ ІЗ ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ****ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS
OF ACCOUNTING FOR TOLLING OPERATIONS**

Анотація. Сьогодення диктує все більше викликів щодо організації обліку операцій із давальницькою сировиною. Давальницький продукт вимагає все більших досліджень у сучасних економічних умовах. Давальницька сировина (давальницький продукт) є важливою складовою для ефективного функціонування вітчизняних підприємств. У статті висвітлено дефініції поняття «давальницька сировина» і «операції із давальницькою сировиною». Проаналізовано передумови і схему щодо здійснення операцій із давальницькою сировиною у суб'єктів господарювання. Розроблено структуровану систему управління щодо операцій із давальницькою сировиною. Висвітлено етапи надходження і вибуття давальницького продукту, як для замовника так і для виконавця. Розглянуто основні підходи обліку операцій із давальницькою сировиною (продуктом) з вітчизняними та зарубіжними партнерами. В системі рахунків бухгалтерського обліку відображено операції із давальницькою сировиною та запропоновані шляхи його вдосконалення.

Ключові слова: давальницька сировина, толінгові операції, організація обліку з давальницькою сировиною, готова продукція, виконавець, замовник.

Summary. Today dictates to us various alternative methods and features of accounting for toll raw materials. Given the modern challenges of doing business for business entities, it is necessary to completely expand cooperation and business relations with foreign partners. The purpose of this study is to highlight the essence of the concept of "toll raw materials", the basic approaches put forward for this concept, according to which "operations with toll raw materials" are recognized. Accounting and analytical procedures for organizing and accounting for operations with toll raw materials developed and proposed. The main approaches to organizing accounting for toll operations in business entities of non-state ownership studied. The study established that the basis for cooperation with business partners is the search for cheap labor, cheap labor. But the foreign partner company has the right to the raw materials used for the production of products, goods, raw materials. So, the manufacture of certain products. domestic enterprises have the opportunity to fully utilize not only human potential, but also their production facilities. It is worth noting that "contracted raw materials" are called "contracted raw materials". raw materials and materials of foreign partners, which are used to manufacture products, raw materials, goods at domestic enterprises using modern available technological capacities. As for operations carried out on the basis of agreement raw materials, they are called "contracted operations". The article also analyzes the contract risk management system of business entities. The methods of assessing contract raw materials for contract operations are characterized. The main aspects of accounting for "contracted operations" with domestic and foreign partners are considered. It is recommended to reflect transactions with contract raw materials in the accounting system, promising directions for its improvement and improvement are proposed. The practical value of the results obtained can be used for the correct and clear organization of work with contract raw materials at domestic enterprises for profitability.

Keywords: tolling operations, organization of accounting for tolling, finished goods. contractor, customer.

Постановка проблеми. У діяльності будь-якого підприємства існує спектр вагомих факторів, котрі безпосередньо впливають на забезпечення його ресурсами. Рациональність використання давальницької сировини, може бути однією з умов не лише існування, а й ефективного і стабільного

функціонування суб'єктів господарювання. Для більш широкого кола діяльності підприємства, а також виходу його на міжнародні ринки, доволі частіше виникає нагальна потреба щодо удосконалення виробництва (модернізації, дообладнання, переобладнання) задля використання різного

роду сировинних запасів. Певним полегшенням серед основних шляхів вирішення поставленого завдання, може слугувати використання давальницької сировини (давальницького продукту) для тісних взаємозв'язків з іншими суб'єктами ринкового господарювання.

Слід зазначити, попри обмеженість власних оборотних коштів що так вкрай необхідні для купівлі сировинної бази, матеріального забезпечення, виробів комплектування, систем енергоносіїв, при виготовленні різного роду продукції за «давальницьких умов», дозволить широко використовувати виробничі потужності підприємства попри свої обмеженості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням особливостей організації бухгалтерського обліку щодо ведення операцій із давальницькою сировиною та її використання, його доцільність та практичність для господарської діяльності суб'єктів господарювання, займається численний ряд вітчизняних науковців, зокрема: Ф.Ф. Бутинець [5], Н.А. Осницька [4], В.Є. Житний [6], В.О. Іваненко [7], О.Р. Кіляр [8], В.В. Дяків [2], Т.С. Єднак [3] С.В. Мочерний [9], К.К. Богомазова [10].

Мета статті. Узагальнення сутності поняття «давальницька сировина», виокремлення основних передумов щодо критеріїв, за якими визнаються «операції із давальницькою сировиною», надання організаційно-методичних пропозицій щодо організації і ведення обліку операцій із давальницькою сировиною, є основною метою дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. В управлінні підприємством одним із вагомих шляхів ведення бізнесу у сучасних економічних умовах щодо операцій із використанням давальницької сировини, є організація і ведення обліку на основі ділових відносин як з вітчизняними, так і з іноземними партнерами. Дослідженням встановлено, підтримка для такої співпраці, слугує пошук не дорогої робочої праці. Проте, за підприємством – іноземним партнером залишається право власності на сировину, матеріали, для виготовлення продукції. Власне вітчизняні підприємства отримують певну можливість використати не лише людський потенціал (дешеву працю) а й свої виробничі потужності. Зауважимо, сировина складова, матеріальна складова іноземних партнерів, котрі використовуються для виготовлення продукції, товарів на вітчизняних підприємствах із використанням сучасних технологічних потужностей, отримали назву «давальницької сировини» «Операції із давальницькою сировиною» – це багатогранний економічний процес виробничих відносин суб'єктів господарювання – виконавця (виробника) і замовника (власника).

Дослідженням встановлено, чинне законодавстві України трактує: «давальницька сировина» (до якої можна віднести не лише матеріали,

сировину напівфабрикати, та й інші комплектуючі, енергоносії), яка є у власності одного підприємства (замовника), тимчасово переходить до іншого підприємства (виробника) з метою виготовлення продукції різних видів [1]. Згідно з діючим законодавством, товари іноземного походження дозволяється ввозити на територію України періодом не більше одного року. Впродовж цього часу вітчизняне підприємство-виробник зобов'язується переробити матеріали відповідно до чітко встановленого періоду часу [1].

В ході проведеного дослідження, встановлено, не існує єдиних підходів до визначення сутності понять «операції із давальницькою сировиною» «давальницька сировина», «давальницький продукт» серед науковців (табл. 1).

Дослідивши та проаналізувавши дефініції «давальницька сировина» та «операції із давальницькою сировиною» визначено основні класифікаційні ознаки, котрі характеризують передумови, за яких операції визнаються такими, що здійснені із давальницької сировини (давальницького продукту): (напівфабрикати, товари, що передані для переробки, матеріали, сировина, комплектуючі вироби, енергоносії) рис. 1 [8].

В основі використання давальницької сировини, першочерговою відмінністю, що виникає в ході здійснення господарських операцій, є те, що власником ресурсів залишається замовник, так як замовник і є власником готової продукції, що виготовлена із давальницької сировини.

В ході дослідження встановлено, операції із давальницькою сировиною в Україні сягнули найвищого рівня популярності у 90-х роках. Така тенденція була спричинена власне тим, що в нашій країні розпочинали роботу багато суб'єктів господарювання, що були не погано технічно забезпеченими та відповідно мали можливість виготовляти продукцію із «давальницької сировини». Основною проблемою в обліку у такому випадку виступає те, що до тепер відсутні чіткі критерії визнання подібного виду операцій [9].

Слід зауважити, від «толінгових операцій» поняття «операції із використанням давальницької сировини» відрізняється лише дуже мінімально. Давальницька сировина включає в себе толінгові операції. Головною відмінністю операцій із давальницькою сировиною, толінгові операції можуть поділятися на внутрішні і зовнішні. Внутрішній толінг використовує в процесі виробництва продукції – сировину лише вітчизняного виробництва, в той час як зовнішній толінг залучає до виготовлення продукції іноземну сировину [10]. Схема операцій із давальницькою сировиною (рис. 2).

Дослідженням встановлено, коли давальницький продукт (сировина) надходить від замовника, то виконавець зобов'язаний в цілому забезпечити документальне оформлення таких операцій. Це власне її шлях надходження і вибуття. Надхо-

**Таблиця 1 – Дефініції поняття «давальницька сировина»
та «операції із давальницькою сировиною»**

Автори	Дефініції поняття
В.В. Дяків [2]	Давальницька сировина – сировина особи (юридичної, фізичної), власник якої є замовником на виготовлення товару з цієї сировини іншою особою – товаровиробником, а водночас і власником готового товару (продукту)
Т.С. Єднак [3]	Розділяє операції з давальницькою сировиною за видами самої сировини в залежності від: видів мінеральних речовин в сировині; мінералізації (хімічна, фармацевтична чи інші); від галузі виробництва (легка промисловість, металургія); виду сировини наприклад, сільськогосподарської продукції
Н.А. Осницька [4]	Давальницька сировина – це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, а також товари, передані для переробки, які є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) та передаються ним на договірній основі іншому суб'єкту господарювання (виробнику, переробнику) для виробництва готової продукції за встановлену договором оплату з її подальшим поверненням замовнику
Ф.Ф. Бутинець [5]	Давальницька сировина – сировина, яка передається на переробку, у тому числі в іншу країну, для виготовлення готової продукції з оплатою замовником витрат із переробки
В.С. Житний [6]	Операції з давальницькою сировиною – це складний економічний процес виробничих відносин господарюючих суб'єктів – замовника (власника давальницької сировини) і виконавця – виробника готової продукції, що базується на інститутах і принципах ринкової економіки, складовою частиною яких є внутрісистемні протиріччя та конкуренція
В.О. Іваненко [7]	Сутність операцій із давальницькою сировиною полягає у тому, що одне підприємство закуповує сировину і передає її іншому підприємству для виготовлення за винагороду певного виду продукції шляхом переробки (обробки, збагачення чи використання) переданої сировини
О.Р. Кіляр [8]	Сутність операцій із давальницькою сировиною полягає у тому що давальницька сировина на всіх етапах переробки та продукти її переробки є власністю замовника; виконавець лише здійснює переробку даної сировини за відповідну плату; в операціях із давальницькою сировиною можливе використання різних форм розрахунків між замовником та виконавцем; під час здійснення операцій давальницька сировина повністю споживається
Н.О. Козіцька С.В. Мочерний [9]	Використовує поняття «давальницький продукт», оскільки тут мається на увазі результат фізичної праці людини, яку в даний момент можна відобразити в матеріальній або нематеріальній формі
К.К. Богомазова [10]	Операції по переробці давальницької сировини включають переробку, обробку, технічну доробку деяких видів сировини

Джерело: сформовано автором

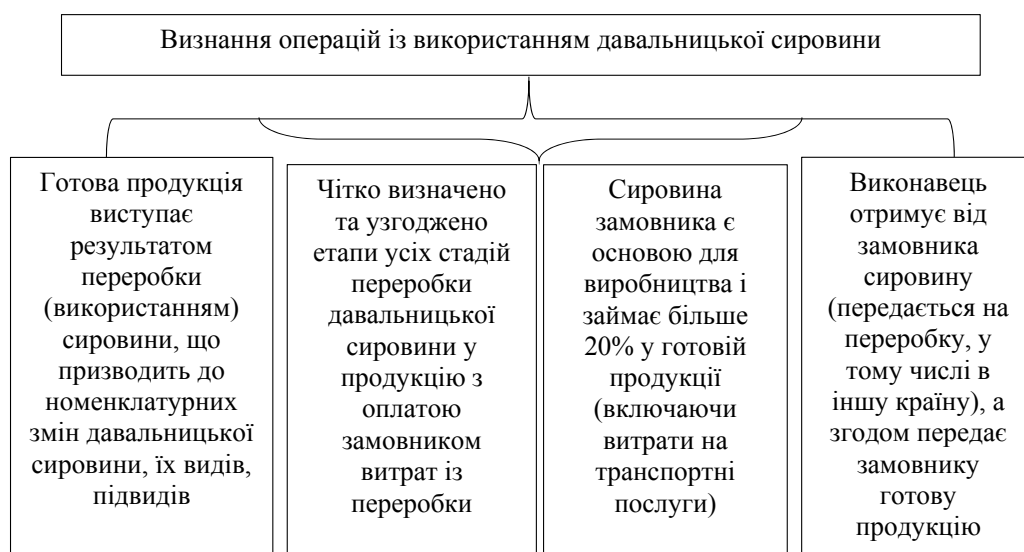

Рисунок 1 – Передумови щодо здійснення операцій із давальницькою сировиною

Джерело: сформовано автором

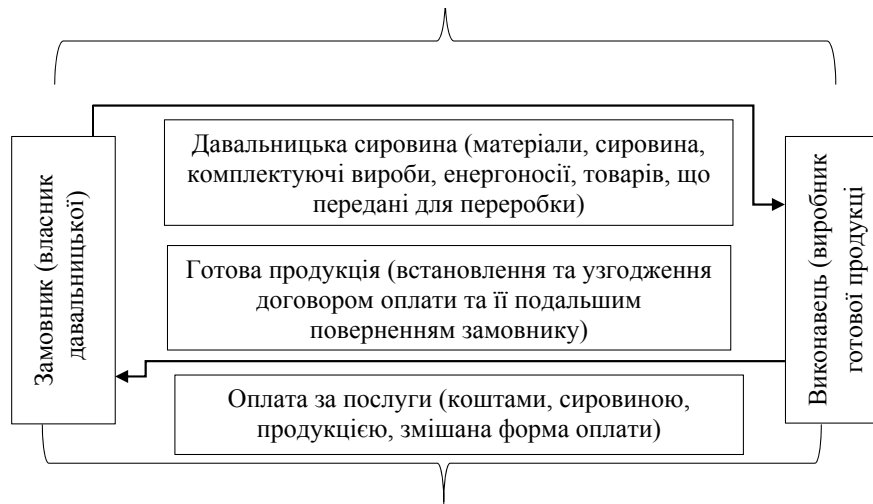

Рисунок 2 – Схема операцій із давальницькою сировиною

Джерело: сформовано автором

дження давальницької сировини – до її переробки, та реалізації в зворотньому порядку – замовнику сировини. І тут, з особливою увагою є слідкування за коливаннями валютних курсів (можливість виникнення курсових різниць) та відповідно, і митними деклараціями (платежами).

Дослідженням встановлено, вітчизняне підприємство більшість давальницької сировини отримує від іноземних партнерських країн. Структурований процес управління «операціями із давальницькою сировиною» висвітлено на рис. 3. [11].

Рисунок 3 – Структурований процес управління «операціями із давальницькою сировиною»

Джерело: сформовано автором

Дослідженням встановлено, що стосується розрахунків замовника і виконавця щодо оплати операцій, в яких має місце давальницька сировина, то тут доречно виділи чотири основні форми розрахунків: [13]

1) коштами (готівково, по-перерахунку) – часто замовником використовується оплата авансовими платежами. При тривалій співпраці існує повна після оплата за виконану роботу (вчасну);

2) сировиною – виконавець отримує плату за свою роботу сировиною замовника;

3) продукцією – готова продукція за потреби залишається у виконавця в рахунок оплати за виконану роботу;

4) змішана форма оплати за виконану роботу, за якої вдало поєднуються як грошова так і негрошова форми оплати (рис. 4) [12].

Досліджуючи етапи надходження і вибуття давальницької сировини, як для замовника так і для виконавця, можемо виокремити основні три

етапи, а саме: етап із давальницькою сировиною (передача, надходження), виконання робіт із переробки сировини (розрахунки за надані послуги), готової продукції отримання та її оприбуткування).

Досліджуючи питання оподаткування давальницької сировини (давальницького продукту) то законодавчо в Україні передбачено лише два податки, котрі стосуються безпосередньо цих бухгалтерських об'єктів : а) це податок на прибуток; б) податок на додану вартість. Відповідно до чинного законодавства при отриманні давальницької сировини у виконавця (виробника готової продукції) не виникають а ні доходи, а ні витрати [8].

Отже, не виникає ні податкового зобов'язання, а ні податкового кредиту. В процесі переробки сировини виконавець (виробник) отримує – дохід. Отриманий дохід не може бути меншим за звичайні ціни в той момент часу. Датою складання «Акту виконаних робіт» є дата виникнення

Рисунок 4 – Етапи надходження і вибуття «давальницької сировини»

Джерело: сформовано автором

доходу у виконавця (виробника). Зауважимо, до моменту підписання двостороннього «Акту виконаних робіт», також виникає – дохід. Щодо надання послуг із переробки давальницької сировини (продукту), коли їх собівартість перевищує дохід, то така вартість буде визнаватися виключно в межах обчисленого доходу.

Послуги, що надаються іноземним замовникам у наданні переробки їх давальницької сировини, ставка податку становить 0%. Проте, слід також зауважити, якщо підприємство замовник (власник давальницького продукту) оплатило виконавцю (виробнику) послуги з переробки давальницькою сировиною чи виготовленою продукцією, то така сировина або ж продукція для виконавця (виробника) обкладається податком на додану вартість в розмірі, чинному на день такого розрахунку.

Дослідженням встановлено, виконання «операцій із переробки давальницької сировини (продукту) іноземного замовника декількома виконавцями, також передбачено вітчизняним законодавством з дотриманням таких вимог: [14]

1) укладання договорів замовником-нерезидентом на переробку сировини (продукту) із кожним виконавцем, окремо;

2) готова продукція що виготовлена із «давальницької сировини» повинна бути вивезена з України в законодавчо установлені терміни і порядку.

Вивезення готової продукції замовника-нерезидента (власника давальницької сировини) за митну територію України – вимагає митного оформлення. Операції митних платежів про-

водиться на дату оформлення вантажно-митної декларації (вивізної).

Організуючи облік із давальницькою сировиною (давальницьким продуктом), використовують рахунок 23 «Виробництво». На даному рахунку відображають безпосередньо процеси, котрі відбуваються на виробництві субєкта господарювання. Для розкриття інформативності операцій із давальницькою сировиною, то слід використовувати субрахунок 234 «Додаткове виробництво» з відкриттям до нього порядкових субрахунків.

В часі війни в Україні, постійними обстрілами, нищенням енергосистеми країни, багатьом підприємствам стало все важче і важче своєчасно виконувати замовлення іноземних партнерів. За таких вкрай складних непередбачуваних умов, облік операцій із давальницькою сировиною (давальницьким продуктом) необхідно удосконалювати. Для цього доречно додати в облік із давальницькою сировиною позабалансовий рахунок 02 «Активи на відповідальності зберігання». Даний рахунок слід використовувати замість рахунку 234. До рахунку 02 слід додати субрахунок 022 «Матеріали, прийняті для переробки». Відповідно до кожного етапу виробництва сировина підприємство може перебувати або на складі (рекомендуємо її обліковувати на рахунку з відповідною назвою 022/1 «Давальницька сировина на складі») або у виробництві (рахунок 022/2 «Давальницька сировина у виробництві», табл. 2.

Подальші дослідження щодо організаційно-методичних рекомендацій із документування

Таблиця 2 – Рекомендоване відображення операцій із давальницькою сировиною у системі рахунків бухгалтерському обліку

Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
<i>Розрахунки грошовими коштами на умовах попередньої оплати за ДС</i>			
Отримано давальницьку сировину на склад	Акт приймання- передачі, калькуляція робіт	222/1	–
Відпущено на переробку давальницька сировина	Накладна на відпуск продуктів переробки	–	222/1
Надходження у виробництво давальницької сировини	Накладна на відпуск, книга обліку руху ДС	222/2	–
Надходження за переробку ДС грошових кошти	Банківська виписка, прибутковий КО	31, 30	681
Відображено суму зобов'язань з ПДВ	Податкова накладна	643	641
Відображено витрати на переробку ДС	Відомості по розрахункам	23	13, 66
Віднесено на собівартість ЗВ	Бухгалтерська довідка	23	91
Списано ДС з виробництва	Бухгалтерська довідка	–	022
Підписано АКТ виконаних послуг з переробки давальницької сировини	Акт про виконанні роботи з переробки ДС, звіт переробника	361	703
Відображено розрахунки за ПЗ з ПДВ	Податкова накладна	703	643
Проведено взаємозалік зобов'язань	Бухгалтерська довідка	681	361

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4
<i>Розрахунки частиною сировини за давальницьку сировину</i>			
Отримано для переробки давальницьку сировину	Накладна на внутрішнє переміщення, калькуляція робіт з переробки	222/1	–
Отримано сировину як оплату послуг	Акт оприбуткування	201	631
Нараховано податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	643	631
Відпущено на переробку ДС	Накладна на відпуск	–	022/1
Давальницька сировина надійшла у виробництво	Накладна на відпуск давальницької сировини	022/2	–
Відображено ПВ на переробку	Відомості про розрахунки	23	13, 66
Віднесено на собівартість на ЗВ	Бухгалтерська довідка	23	91
Відображено ФС переробки	Бухгалтерська довідка	903	23
Підписано Акт виконаних послуг з переробки давальницької сировини	Акт про виконані роботи, звіт переробника	361	703
Відображено розрахунки з ПДВ	Податкова накладна	703	643
Списано з виробництва ДС	Акт на списання	–	022/2
Проведено взаємозалік зобов'язань	Бухгалтерська довідка	631	361
<i>Розрахунки частиною готової продукції за давальницьку сировину</i>			
Отримано давальницьку сировину	Акт приймання-передачі, калькуляція робіт	022/1	–
Відпущено у переробку давальницьку сировину	Накладна на відпуск продуктів переробки	–	022/1
Надходження у виробництво давальницької сировини	Накладна на внутрішнє переміщення	022/2	–
Відображені прямі витрати на переробку	Відомості по розрахункам	23	13, 66
Віднесено на собівартість ЗВ	Бухгалтерська довідка	23	911
Підписано акт виконаних послуг з переробки	Акт про виконані роботи, звіт переробника	361	703
Відображено розрахунки з ПДВ	Податкова накладна	703	643
Отримано ГП в обмін на надані послуги	Акт приймання-передачі	28	631
Відображено ПК за розрахунки з ПДВ	Податкова накладна	641	643
Списано ДС з виробництва	Акт списання	–	022/2
Проведено взаємозалік зобов'язань	Бухгалтерська довідка	631	361

Джерело: сформовано автором

давальницьких операцій, вдосконалення документального оформлення із переробки давальницьких продуктів, сприятиме підвищенню оперативності надходження інформації із виробництва, що в свою чергу підвищить якість внутрішньогосподарської звітності у суб'єкта господарювання.

Висновки. Із залученням давальницької сировини на провадження нового виду діяльності на підприємстві, є досить складним та відповідальним процесом. Адже операції із давальницькою сировиною досить багатогранний економічний процес життєвих циклів виробничих відносин у суб'єктів господарювання. Головними критеріями для бухгалтерської служби підприємства в організації таких багатогранних процесів, є чітке розуміння визначення і визнання поняття «давальницької сировини» (давальницького продукту) і ведення «операцій із давальницькою сировиною». Такою

сировиною називають сировину і матеріали, котрі отримані від замовника (власника) для переробки (зміни форми, виду, підвиду) і повернення замовнику у вигляді готової продукції назад через певний період часу, який не може перевищувати один рік. Особливу увагу слід приділити операціям, що відбуваються із давальницькою сировиною від іноземних партнерів, що сприятиме розвитку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Це доволі плідна робота між двома гравцями бізнесу, виконавця (виробника готової продукції) і замовника – котрий є власником давальницької сировини (давальницького продукту). Усі процеси життєвого циклу операцій із давальницькою сировиною, виключно базуються за принципами ринкової економічної системи, складниками яких є внутрішньо-системні протиріччя та зростаюча конкуренція.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про операції з давальницькою сировиною» № 327/95-ВР від 15.09.1995 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/327/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.03.2025).
2. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Романа Дяківа. Київ : «Міжнародна економічна фундація», 2002. 704 с.
3. Єдинак Т.С. Державне регулювання та контроль операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічній діяльності: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управл.: спец. 25.00.02 – механізми державного управління. Гуманітарний університет. Запорізький інститут державного та муніципального управління. Запоріжжя, 2007. 23 с.
4. Осницька Н.А. Підходи до трактування ключових понять щодо операцій із давальницькою сировиною в економічній літературі. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2011. №. 2(56). С. 155–159.
5. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Івахненко С.В. та ін. Бухгалтерський словник / за ред. Ф.Ф. Бутиця. Житомир, 2001. С. 224.
6. Житний В.Є. Удосконалення аналізу операцій із давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах: автореф. дис. канд. економ. наук: спец. 08.06.04. Харків, 2001. 19 с.
7. Іваненко В.О. Особливості бухгалтерського обліку робіт з переробки давальницької сировини. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2012. Вип. 9(1). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9%281%29__64 (дата звернення: 05.03.2025).
8. Кіляр О.Р. Облік і аналіз операцій з давальницькою сировиною: автореф. дис. канд. екон. наук з 08.00.09. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Київ. 2008. 20 с.
9. Козіцька Н.О. Облік і контроль операцій з давальницькою сировиною (на прикладі олійно-жирових підприємств): автореф. дис. канд. екон. наук з 08.00.09. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Київ. 2011. 21 с.
10. Богомазова К.К. Сутність операцій з давальницькою сировиною та їх значення. *Ефективна економіка*. 2013. №. 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2182> (дата звернення: 05.03.2025).
11. Кудлаєва Н.В., Погрібна С.П. Особливості облікового відображення операцій з давальницькою сировиною на борошномельних підприємствах. *Молодий вчений*. 2018. № 6 (58). С. 411–415. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4413> (дата звернення: 05.03.2025).
12. Осницька Н.А. Бухгалтерський облік і контроль операцій з давальницькою сировиною: автореф. дис. канд. екон. наук з 08.00.09. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Житомир. 2012. 21 с.
13. Урусова З.П., Патенко І.В. Особливості обліку операцій з давальницькою сировиною на промислових підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2018. № 19. С. 1382–1387. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/206.pdf. (дата звернення: 05.03.2025).
14. Бабіч І.В. Договір переробки давальницької сировини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2006. 26 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), Zakon Ukraïny «Pro operatsiï z davalnytskoiu syrovynoiu» [The Law of Ukraine «On operations with tolling raw materials in foreign economic activity»], No. 327/95-VR vid 15.09.1995. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/327/95-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian)
2. Diakiv P. (2002). Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera [Encyclopedia of a businessman, economist, manager]. «Mizhnarodna ekonomichna fundatsiia». Kyiv, 704 p. (in Ukrainian)
3. Jedynak, T. S. (2007) Derzhavne rehuliuвання ta kontrol operatsiï z davalnytskoiu syrovynoiu u zovnishnoekonomichniï diïalnosti [State regulation and control of operations with tolling raw materials in foreign economic activity]: Ph.D. Thesis, Zaporizhzhja. (in Ukrainian)
4. Osnytska N. A. (2011). Pidkhody do traktuvannia kliuchovykh poniat shchodo operatsii iz davalnytskoiu syrovynoiu v ekonomichnii literaturi [Approaches to the treatment of key concepts of the operation of raw materials from the raw materials market in economic literature]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. no 2(56). pp. 155–159. (in Ukrainian)
5. Butynets F. F., Vyhovska N. H., Ivakhnenkov S. V. (2001). Bukhhalterskyi slovnyk [Accounting dictionary]. Zhytomyr, 224 p. (in Ukrainian)
6. Zhytnyi V. Ie. (2001). Udoskonalennia analizu operatsii iz davalnytskoiu syrovynoiu u zovnishnoekonomichnykh vidnosynakh [Improving the analysis of transactions with toll raw materials in foreign economic relations]: avtoref. dys. kand. ekonom. nauk: spets. 08.06.04. Kharkiv, 19 p. (in Ukrainian)
7. Ivanenko V. O. (2012) Osoblyvosti bukhalterskoho obliku robot z pererobky davalnytskoi syrovyny [Features of accounting work on the processing of tolling raw materials]. *Ekonomichni nauky. Seriia: Oblik i finansy – Economic Sciences. Series: Accounting and Finance*, vol. 9(1). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9%281%29__64 (in Ukrainian)
8. Kiliar O. R. (2008) Oblik i analiz operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu [Accounting and analysis of operations with tolling raw materials]: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09. Kyiv. 20 p. (in Ukrainian)
9. Kozitska N. O. (2011). Oblik i kontrol operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu (na prykladi oliino-zhyrovvykh pidpriemstv) [Accounting and control of operations with tolling raw materials (for example, oil and fat enterprises)]: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09. Kyiv. 21 p. (in Ukrainian)

10. Bohomazova, K.K. (2013), Sutnist operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu ta yikh znachennia [The essence of tolling operations and their importance]. *Efektivna ekonomika*, vol. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2182> (in Ukrainian)
11. Kudlaieva N. V., Pohribna S. P. (2018). Osoblyvosti oblikovoho vidobrazhennia operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu na boroshnomelnykh pidpriemstvakh [Features of accounting display of operations with tolling raw materials at flour mills]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, vol.6 (58). pp. 411 –415. Available at: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4413> (in Ukrainian)
12. Osnytska N. A. (2012) Bukhholderskyi oblik i kontrol operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu [Accounting and control of operations with tolling raw materials]: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09. Zhytomyr. 21 p. (in Ukrainian)
13. Urusova Z. P., Patenko I. V. (2018) Osoblyvosti obliku operatsii z davalnytskoiu syrovynoiu na promyslovykh pidpriemstvakh [Features of accounting for operations with tolling raw materials at industrial enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-206> (in Ukrainian)
14. Babich I. V. (2006) Dohovir pererobky davalnytskoi syrovyny [Contract for the processing of tolling raw materials]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk: spets.12.00.03. Kyiv. 26 p. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 25.03.2025